

۲- با توجه به آیه شریفه «لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليوم الآخر و ذكر الله كثيرا» بنویسید، رسول خدا(ص)

برای چه کسی سرمشق نیکویی است؟ کسی که ۱- به خداوند و روز رستاخیز امید دارد. ۲- خدا را بسیار یاد کند.

۲- آیه شریفه «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ» به کدام ویژگی رسول خدا(ص) در رهبری مردم اشاره دارد؟ سخت کوشی و دلسوزی در

هدایت مردم

۳- روایت پیامبر اکرم(ص) «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد» به کدام ویژگی پیامبر

اکرم(ص) اشاره دارد؟ مبارزه با فقر و محرومیت

۴- روایت «عَلَى مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ» به کدام ویژگی حضرت علی(ع) اشاره دارد؟ عدالت

۵- یک پیام برای حدیث «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا» بنویسید.

۱- علی(ع) پس از پیامبر(ص) از همه داناتر است ۲- برای پیروی از پیامبر اکرم(ص) باید از کلام علی(ع) پیروی کرد. ۳- چون پیامبر(ص) دستور

به پیروی از حضرت علی(ع) را داده است پی به عصمت آن حضرت می بریم.

۶- طبق فرمایش رسول خدا(ص): «علت این که اقوام و ملل پیشین دچار سقوط شدند، چیست؟

زیرا در اجرای عدالت، تبعیض روا می داشتند. اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می کرد رهایش می کردند و اگر فردی ضعیف

دزدی می کرد وی را مجازات می کردند.

۷- حدیث شریف نبوی که در آن می فرماید: «بدی های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما

معاشرت کنم.» به کدام ویژگی و سیره پیامبر اکرم(ص) در رهبری جامعه اشاره دارد؟ محبت و مدارا با مردم

۸- با توجه به جمله رسول خدا(ص): «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و شیعیان و پیروان او، رستگارانند و در روز

قیامت، اهل نجات اند.» به سوالات زیر پاسخ دهید:

الف) این جمله را چه کسی از رسول خدا(ص)، روایت کرده است؟ جابر بن عبد الله... انصاری

ب) پیامبر اکرم(ص) در ادامه سخنان خود، کام صفات امیر مومنان علی(ع) را بیان فرمود؟ بنویسید.

این مرد (۱) اولین ایمان آورنده به خدا (۲) وفادارترین شما در پیمان با خدا (۳) راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا (۴) صادق ترین شما در

داوری بین مردم (۵) بهترین شما در رعایت مساوات بین آنها (۶) ارجمندترین شما نزد خداست

ج) پس از برشمردن صفات امیرالمومنان علی(ع) توسط رسول خدا(ص)، کدام آیه نازل شد؟

قطعا کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، اینان بهترین مخلوقات اند.

درستی و نادرستی عبارات را با ص/غ مشخص نمایید:

۱- دانش حضرت علی(ع) متصل به دانش پیامبر اکرم(ص) بود. **ص**

۲- کتاب «نهج البلاغه» حکایتگر عدالت بی مانند علی(ع) است. **غ**

۳- پیامبر اکرم(ص) در مورد کارحرامی که از افراد سر می زد آنان را از ادامه بحث باز می داشت. **ص**

۴- حضرت علی(ع) بعد از به دست گرفتن حکومت اعلام کرد من بر اساس قرآن و سنت خودم حکومت می کنم. **غ**

۵- پیامبر اکرم(ص) تلاش می کرد کسانی را که با ایشان می جنگیدند نیز هدایت کند و به سوی حق دعوت نماید. **ص**

۶- حضرت علی(ع) ده سال قبل از بعثت پیامبر(ص) در خانه کعبه به دنیا آمد. **غ**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل نمایید:

۱- یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا(ص) ..... بود. **اجرای عدالت**

۲- شیعه در لغت به معنای ..... است. **پیرو**

۳- دو مورد از فضایل علی (ع) عبارت است از ..... بی مانند و ..... بی کران **عدالت - علم**

۴- یکی از ابعاد شگفت انگیز علی (ع) ..... و معرفت ایشان بود. **علم**

۵- رسول اکرم (ص) پس از سیزده سال تلاش برای هدایت مردم، ..... با دعوت مردم، به این شهر هجرت کرد و به فرمان خداوند ..... ایجاد نمود.

مکه - مدینه - ولایت ظاهری

۶- ابوطالب (ع) به پیشنهاد ..... نام ایشان را، علی گذاشت و به معنای ..... است. **پیامبر اکرم (ص) - والا و بلند مرتبه**

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید:

۱- اقدامات رسول خدا (ص) را در رهبری جامعه نام ببرید.

۱- تلاش برای برقراری عدالت و رهبری ۲- محبت و مدارا با مردم ۳- سختکوشی و دلسوزی در هدایت مردم ۴- مبارزه با فقر و محرومیت.

۲- دو نمونه از فضائل حضرت علی (ع) را نام ببرید. ۱- عدالت بی مانند ۲- علم بی کران

۳- دانشمندان برای استفاده بیشتر مردم از نهج البلاغه چه اقدامی کرده اند؟ بر آن شرح ها نوشته اند تا مردم به نکات دقیق و عمیق این کتاب پی ببرند.

۴- چه رفتاری از رسول خدا (ص) سبب شد تا مردم او را پدر مهربان خود بدانند؟ رفتار محبت آمیز آن حضرت با مردم

۵- امام علی (ع) سخت کوشی پیامبر را به چه چیزی تشبیه نموده ان؟ به طیب سیار

۶- پیامبر اکرم در تقسیم «بیت المال مسلمانان» چگونه عمل می کرد؟

در آمد آن را به تساوی تقسیم می کرد و فرق بیسن عرب و غیر عرب نمی گذاشت.

۷- رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت آمیز بود که مردم .....؟

ایشان را پدر مهربان خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می بردند.

۸- پیامبر (ص) در چه موردی مانع مردم می شد؟ زمانیکه کار حرامی مانند غیبت کردن از آنان سر می زد، آنان را از ادامه بحث بازمی داشت.

۹- چرا پیامبر اکرم (ص) ناچار بود مسلمانان را برای مقابله با دشمنان بسیج کند؟ زیرا متکبران و برخی از قبایل که تعالیم اسلام را به ضرر خود می دیدند. جنگ هایی را علیه آن حضرت به راه می انداختند.

۱۰- طبق فرمایش حضرت علی (ع)، رسول خدا (ص) هر سال برای عبادت، در کجا گوشه ای بر می گزید؟ غار حرا

۱۱- هنگامی که وحی بر پیامبر فرود آمد، علی (ع) آوای اندوهگین چه کسی را شنید؟ شیطان و پیامبر (ص) فرمود « این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است »

به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید:

۱- شیعه به چه کسی اطلاق می شود؟

مسلمانی که به فرمان خدا و پیاب (ص) امیر المؤمنین (ع) را جتنشین پیامبر دانسته و از او پیروی می کند.

۲- پیامبر اکرم (ص) در برابر ضایع شدن حقوق افراد جامعه چه واکنشی نشان می داد؟ در برابر ضایع شدن حقوق آنها می ایستاد و کوتاه نمی آمد و متجاوزان حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی که بود مجازات می کرد.

۳- اقدامات پیامبر (ص) در برابر کسانی که از آخرت یا امور روزمره سخن می گفتند، چه بود؟ اگر در باره آخرت حرف می زدند آنها را همراهی می کرد و اگر از امور روزمره سخن می گفتند برای اظهار مهربانی با آنها هم سخن می شد.

۴- اقدامات پیامبر (ص) در زمینه مبارزه با فقر و محرومیت چه بود؟ ۱- ایجاد جامعه ای آباد و دور از محرومیت ۲- مخالفت با کوچک شمردن فقرا ۳- تشویق مردم به کار و فعالیت ۴- مذمت کسانی که فقط عبادت می کردند. ۵- احترام به فقرا ۶- ۵- منشیی با فقرا

۵- پیامبر اکرم (ص) در مدت ده سال حکومتی که در مدینه تشکیل داد، چگونه زندگی کرد؟

به گونه ای زندگی کرد که در همه ابعاد فردی و اجتماعی از جمله در جایگاه رهبری، الگو و اسوه انسان ها شد و خداوند در باره ایشان فرمود: «قطعا برای شما در رسول خدا (ص) سرمشق نیکویی است. برای کسی که به خدا و او رستخیز امید دارد و خدا را بسیار یاد می کند.»

۶- امام علی (ع) وقتی که حکومت را به دست گرفت، چه چیزی را اعلام کرد؟

من بر اساس دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص) حکومت می کنم و بر همین اساس اصلاحات مهمی را در جامعه ایجاد کرد.

۷- از ویژگی های سیره پیامبر اکرم (ص) در رهبری جامعه، «تلاش برای برقراری عدالت و برابری است» آن را توضیح دهید.

یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) «اجرای عدالت» بود، ایشان درز این مورد با قاطعیت عمل کرد و کوشید تا جامعه ای عادلانه بنا کند که در آن خبری از تبعیض نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند. این اقدام ایشان در شرایطی انجام می گرفت که در جامعه ی آن روز حجاز و سایر کشورها، تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود و کسی با آن مخالفت نمی کرد.

۸- پیامبر اکرم (ص) در برابر متجاوزان به حقوق ایشان و دیگران چگونه روشی پیش می گرفتند؟

با همه بردباری و ملایمتی که در برابر ضایع شدن حق شخصی خود داشت، در برابر ضایع شدن حقوق افراد جامعه می ایستاد و کوتاه نمی آمد و افراد متجاوز به حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی بودند، مجازات می کرد.

۹- رفتارهای محبت آمیز رسول خدا (ص) با مردم چگونه بود؟ هر کس به خانه ایشان می رفت، به او احترام می گذاشت تا آنجا که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می کرد یا بر جای خود می نشاند. ۲- هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی کرد و سعی می کرد تا وقتی آنها نشسته اند در کنارشان باشد. ۳- اگر در باره آخرت حرف می زدند با آنان همراهی می کرد. ۴- اگر در مورد خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می گفتند، برای اظهار مهربانی با آنها همسخن می شد. ۵- گاهی در حضور ایشان، شعر می خواندند یا از گذشته خود می گفتند.

۱۰- از ویژگی های سیره پیامبر اکرم (ص) در رهبری، «سخت گویی و دلسوزی ایشان در هدایت مردم است» آن را توضیح دهید.

پیامبر (ص) چنان علاقه مند به نجات مردم از گمراهی بود که سختی ها و آزارهای این راه، هرگز سبب دوری او از مردم نگردید و آن قدر برای هدایت شان شبانه روز تلاش می کرد، که خداوند در این باره خطاب به مسلمانان فرمود: «رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر (هدایت) شما حریص (به شدت علاقه مند) است.»

۱۱- آیا با همه دلسوزی ها و زحمت های پیامبر اکرم (ص) در هدایت مردم، دشمنی سران قریش با ایشان، کمتر شد؟ خیر، بلکه دشمنی آن ها بیشتر شد؛ می گفتند او ساحر و جادوگر است. می گفتند دیوانه است. بر سر و رویش خاکستر می پاشیدند. طعنه و نیش زبان به او می زدند. با وجود اینها، آنقدر با مهربانی و صبر و تحمل به هدایت مردم ادامه داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا در آید.

۱۲- پیامبر اکرم (ص) به مسلمانانی که به جنگ با دشمنان اسلام بسیج شده بودند؛ چه سفارش هایی می کرد؟

۱) اگر کافری در جنگ کشته شد، او را مثله نکنید. ۲- کودکان، پیران و زنان را نکشید. ۳- حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر این که برای تغذیه، به آنان احتیاج داشته باشید. ۴- هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید و مزارع و نخلستانها را نسوزانید.

۱۳- رسول خدا (ص) در مورد مشرکی که می خواست در باره اسلام چیزهایی بدانچه می فرماید؟ او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود،

اگر اسلام را پذیرفت، او هم برادر دینی شماست و اگر قبول نکرد، او را به جایی که احساس امنیت کند برسانید و پس از آن از خدا برای غلبه بر او یاری بجوید.

۱۴- از ویژگی های سیره رسول اکرم (ص) در رهبری، مبارزه با فقر و محرومیت است، آن را توضیح دهید.

رسول خدا (ص) هم با فقر مبارزه می کرد و به دنبال بنای جامعه ای آباد و دور از محرومیت بود و هم با کوچک شمردن فقیران و بینوایان به مخالفت بر می خاست. از این رو مردم را به کار و فعالیت تشویق می کرد؛ از بیکاری بدش می آمد و کسانی را که فقط عبادت می کردند و کار نمی کردند، مذمت می کردند.

۱۵- رفتار پیامبر اکرم (ص) در ارتباط با فقیران را بنویسید. (۱۷)

به فقیران بسیار احترام می گذاشت و اجازه نمی داد که به خاطر فقر مورد بی توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. برخی از آنها دوست صمیمی ایشان به شمار می رفتند. ثروت را ملاک برتری نمی شمرد. به آسانی با فقیرترین و محرومترین مردم می نشست و صمیمانه با آن ها گفت و گو می کرد. آنان نیز، ایشان را همدل و همراز خود می دانستند.

۱۶ – بزرگان علم و دانش (مسلمان و غیر مسلمان) پس از شخصیت امام علی(ع) با شگفتی چه چیزی را مشاهده کرد؟

مشاهده کردند فضایی در آن امام است، که به سختی در یک فرد، «جمع» می شود. آن امام، در میدان جنگ «شجاع ترین»؛ در محراب عبادت، «عابد ترین»؛ در مقام قضاوت، «دقیق ترین»؛ در کلاس درس، «عالم تری»؛ در یلاغت و زیبایی سخن، «بلیغ ترین» و در عرصه حکمرانی، «عادل ترین» است.

درس هفتم (وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رسول خدا(ص)

م